

Slovenski dom

Stev. 203

U Ljubljani, v soboto, 5. septembra 1936

Leto 1.

Ob rojstnem dnevu Nj. Vel. kralja Petra II.

Ob dnevu, ko najmlajši vladar v Evropi stopa v širinajsto leto svojega življenja in mu je usoda spet za leto dni približala težko, a častno breme vladanja, se vdanost vsega slovenskega naroda osredotočuje okoli njega, ki mu je ne samo emisal veličine in moči države, v kateri naš narod živi, marveč kot njen najvišji državljan in kramar tudi jamstvo za srečo in lepšo bodočnost. Slovenski narod, od vseh treh jugoslovanskih pokroviteljev, ki nosijo najpotrebcnejše stvari, ki so jih mogli rešiti še v poslednjem trenutku. Zdaj se zasiši strašna eksplozija: med oglušjujočim pokom zleti v zrak skladisče dinamita. Nač, so že 100 pred mostom. Stiri petine meseta je v njihovih rokah. Zdaj nastane fragično vprašanje falcev. Zaprih je okoli 400 po irunskih hišah. Nične ne ve, kakšna bo njihova usoda. Na fisoče beguncev bega po hendayskih ulicah. Vsi so pobiti, zavedeni se samo tega, da so izgubili vse, kar so imeli.

Irunski most, 5. sept. Havasov poseben dopisnik poroča včeraj: Slika je neizpremenjena. Več sto mož se še drži na drugi strani meje, vendar je konec odpora vzliz temu, da sta iz Barcelone prispela dva vagona municije. Irun je v plamenih. Na več ko 10 točkah mesta vstajajo gosti stebri dima. V plamenih se vidi zvonik neke cerkve. Čez most neprestano vozijo španske avtomobile. V njih so miličniki, a ne v avtomobilih samih, temveč boli na nasprotni strani, da se ogrejo sovražni kroglasti.

Prav tako živahan je promet na železniškem mostu. Od daleč se vidi skupine žensk in otrok, ki nosijo najpotrebcnejše stvari, ki so jih mogli rešiti še v poslednjem trenutku. Zdaj se zasiši strašna eksplozija: med oglušjujočim pokom zleti v zrak skladisče dinamita. Nač, so že 100 pred mostom. Stiri petine meseta je v njihovih rokah. Zdaj nastane fragično vprašanje falcev. Zaprih je okoli 400 po irunskih hišah. Nične ne ve, kakšna bo njihova usoda. Na fisoče beguncev bega po hendayskih ulicah. Vsi so pobiti, zavedeni se samo tega, da so izgubili vse, kar so imeli.

Ta fragični beg spominja na beg celih družin, ki so preplavile francoske ceste meseca avgusta 1914...

Ob 12.20 prodriajo uporniki počasi čez neko koruzno polje in se bližajo mostu, da obkolijo mesto. Poslednji branilci se umikajo. Pri umiku so sprožili posledne strele z mostne ograje. — Vstop v Hendaye je zelo otežkočen zaradi silovite gneče beguncev, ki so zadelali pot s svojimi lahkimi vozili.

Tovorni avtomobili so prepeljali večino branilcev v Francijo in jih razorozili. Drugi miličniki se umikajo proti Fuentarabiji. Mesto in vsa dolina sta pokriti z gostim dimom. Ves Irun je v plamenih. Neprestano se slišijo eksplozije. Miličniki so pri umiku začigli skladisča avtomobilov. V bližini mesta se sliši ječanje ranjencev.

Včeraj okoli 4 so vladni miličniki v Behoviji opustili sleherni odpor in krenili čez most ter oddali orožje. Čez nekaj minut so nac. odkorakali v mesto, v teku prispevali na mednarodni most in mahajo s puškami vzklikali: Zivela Francijal! Zivela Spanija!

Zdaj je vse mirno. Neka legija straži most, poleg nje pa plapola nacionalna zastava. Na zahodno francoske obale je prekinjen ves promet med francosko in špansko Behovijo. Na francoski strani čaka več sto miličnikov v uniformah, da jih pošljijo dalje z vloki. Vsi so bledi in potri gledajo proti Spaniji. Na španski strani se sliši fanfara. Fašistične čete korakajo z zastavami na čelu proti mednarodnemu mostu, kjer bodo zamenjali straže.

V nekem poslopiju na glavnem trgu v Hendaye so uredili bolnišnico in spravili vanjo mnogoštevilne španske ranjence. V utrdbi Guadalupe je nekaj mož sklenilo upirati se še nadalje. Bojev še ni konec. Za Irunom bodo uporniki skušali obkoliti Fuentarabijo.

Španski begunci so se z barko pripeljali do Saint Jean de Luza. Okoli fisoč beguncev iz Spanije bodo danes odpremili v Bordeaux, 500 pa v Pefiers.

Hujše, kakor med zverinami

Hendaye, 5. sept. AA. (Reuter) Doznavajo se prizori strahovitega krvoprelanja pri davišnjem padcu Iruna v uporniške roke. Branilci so se že začeli umikati iz mesta, ko so čete generala Molle iznenada v juhranji megli izvršile napad. Vladne čete so nato začiale večja poslopja. Obenem so neko skupino žensk in otrok, ki se še niso ulegnili umaknili in so se ravno pripravljali, da zbeže na francoska lla, obkolili uporniki z dvema kolonama. Pri tem je prišlo do strahovitega klanja.

Zdi se, da bodo uporniki našli na mestu Iruna samo pogorišče.

Hendaye, 5. sept. o. Kakor poročajo iz nacionalističnih vrst, so po naročilu generala Molle legijonarji preiskali vse mrtve branilce Iruna. Pri tej preiskavi se je izkazalo, da je bilo med njimi veliko število ruskih, belgijskih in francoskih komunistov. Sodeč po podatkih te preiskave so tvorili inozemski prostovoljci polovico vseh branilcev Iruna.

Inozemski prostovoljci so tvorili polovico branilcev Iruna
Orožje je do zadnjega trenutka prihajalo čez Francijo

Iruna, največje španske trdnjave ni več

Hendaye, 5. septembra, o. Odkar je bilo jasno, da bo velika trdnjava, ki naj bi branila severno Španijo od napadov zunanjih sovražnikov, padla v roke nacionalistov, je bilo jasno, da bratomorni boj ne bo pustil od nje niti kamna na kamnu. Ze včeraj zjutraj na vse zgodaj so začeli branilci razstreličati z dinamitom stolte irunske utrdbe, eksplozije so se vrstile druga za drugo. Irun je veliko mesto in je veljal za največjo in najmočnejšo špansko trdnjavo, ki je slovela kot nepremagljiva. Zaradi tega se je vojskovanje pred Irunom vlekovalo toliko časa.

Ko so nacionalistične čete že dosegle sredno mesto in je že vihrala rdeče-rumena narodna španska zastava nad utrdbo, so se po vseh predelih mesta še zmeraj vršili siloviti boji. Umikajoči se komunistični oddelki so še v zadnjih trenutkih plenili in grozovitosti tako z ene kakor z druge strani, da je panika trajala ves dan in vso noč.

Nacionalisti so vzpostavili vsaj deloma red, ko je prišla kompanija osmega legionarskega polka. Toda eksplozije in detonacije so se vršile še vso noč in še danes zjutraj tako, da so očividni na francoski strani neprestano priča, kako lete v zrak hiše, utrdbi, stavbe druga za drugo.

Danes zjutraj ob 8 mesto še zmeraj ni bilo v celoti v oblasti nacionalistov. Se zmeraj se drže nekatera utrjena mesta strojnici, ki so sicer osamljena in brez zvez, toda dobro založena s strelivom. S strelivom so se rdeči zalagali vse do zadnjega trenutka, dokler niso nacionalisti zasedli most, kjer so prihajali iz Barcelone celi transporti orožja in streličev francosko ozemlje. V mestu se še neprestano streličja, povsod krožijo oklopni avtomobili nacionalistov. Zjutraj se je oglašila tudi se rdeča artillerija s trdnjave Guadelupe. Toda nacionalistične baterije so jo hitro prisilile k molku. Od Iruna ne bo ostal, lahko rečemo, niti kamen na kamnu.

NOVA LEVIČARSKA VLADA V MADRIDU
Madrid, 5. sept. AA. (Havas.) Nova španska vlada je sestavljena takole: ministrski predsednik in minister vojske Largo Caballero, socialist; zunanjji minister Julio Alvarez del Vayo, socialist; mi-

nister za mornarico in letalstvo Indalesio Prieto, socialist; notranji minister Angel Calarsa, socialist; finančni minister Juan Degrin, socialist; prosvetni minister Jezu Fernandez, komunist; minister za trgovino in industrijo Anastasio de Garcia; gradbeni minister Avuire, baskijski nationalist; pravododni minister Mariano Funer, republikanski levicar; kmetijski minister Luisier Uriib, komunist, prometni minister Benarde Simer de los Rios, republikanska unija; minister za delo Tomas y Pier, katalonski levicar. Bivši predsednik vlade Giral je v Cabalerovi vladi minister brez listnice.

Najnovejše iz Spanije

Henday, 5. sept. AA. Reuter poroča, da uporniki še vedno niso zasedli vsega Iruna, ker me-

slo gori. Računa se, da bo požar prenehal jutri. Sedaj prodriajo oddelki upornikov že proti San Sebastianu. Pri Irunu ostanejo samo čete, ki bodo zasedle mesto, ko zgori. Ostanejo tu tudi čete, ki morajo braniti mednarodni most. Eden ali dva topa še streljata z višin nad Guadalupe v redkih presledkih.

Belgijski prostovoljci so povedali dopisniku Havasu naslednje: »Naš redni komisar nas je prvi zapustil iz mesta in pred tremi dnevi odpotoval z družino v Francijo in se nvrnil. Naši so držali San Martial celih 50 ur. Zamenjali so naš z oddelkom 32 mož, ki so se po dveri borili že predali. Mi smo izdani. Požar Iruna je izrazil jezo na anarhište, ki so zaporedoma začigali hiše v Irunu. Ob 23.15 uporniki še niso zasedli španske strani mednarodnega mostu.«

Loyd George se zanima za nemške ceste, kakor pravi uradno poročilo iz Berchtesgaden o včerajšnjem razgovoru med Hitlerjem in angleškim državnikom.

Iz USA v Anglijo sta potrebovala ameriška letalca Richman in Merrian 15 ur; moralna pa sta zasilstvo pristali v Walesu. Njuno letalo je močno 150.000 konjskih sil in ima zaradi večje elastičnosti v krilih 40.000 žog za ping-pong.

Francoski reguti so se uprli med petjem internacionale v trdnjavi Bar-le-duc. Ukratili so jih še trdnjavski oddelki.

24 milijonov frankov je poneveril židovski filmski magnat v Parizu Bernard Nathan, predsednik upravnega sveta francoske filmske družbe Pathé-Nathan.

Trikrat dnevno vremenska poročila bodo dajale vse avstrijske meteorološke postaje po sklepnu dunajskemu sodnemu začetku za meteorologijo.

Bolgarski kralj je bil na Brdu včeraj kot gost Nj. kr. Vis. kneza namestnika Pavla in je sprejet v avdienco tudi predsednika naše vlade dr. Milana Stojadinovića.

53 milijard mark znašajo izdatki za nemško socialno zavarovanje, ki obsegajo eno tretjino, to je 20 milijonov nemškega prebivalstva.

Cez ocean je odletela Angležinja miss Berly Markham včeraj z angleškega vojaškega letališča Abingdon. Do sedaj še ni poročil o njej. Zadnjih so jo videli sноč ob 22.

Mednarodni kongres za socialno zavarovanje se bo vršil ta mesec v Dresdenu. Svojo udeležbo so prijavili strokovnjaki iz 20 evropskih držav.

Mussolinijev pokal za najboljši film je na mednarodni filmski tekni v Berlinu dobil film Luisa Trenkerja »Cesar Kalifornijec. Mussolini je nagrađen za dokumentarni film pa je dobio delo zimskih olimpijskih igr in naslovom »Mladina sveta.«

200 letal nad Benetkami

Benetke, 5. sept. Danes dopoldne so se vršile vaje pod vodstvom vojvode Aoste, za obrambo pred letalskimi napadi. Okoli 200 letal je napadlo mesto. Vaje so trajale dve uri, nato so pa lovski letali izvajala razne akrobacije. Tem vajan sta prisotvorno tudi vojvoda Spoletski in vojvoda Genovski.

Vesti od 5. septembra

Sv. oče je resno obolel, kakor javljajo iz Vatikanica, in že več dni ne gre iz postelje. Papež se je prehladil in se ga je prikel bronhialni katar. Zdravniški so v skrbih za nadaljnji potek bolezni, ker je sv. Oče že prece v letih.

Protest Nobelovi mirovni ustvari je poslala nacionalistična vlada v Burgosu zaradi tega, ker so komunisti v Madridu ustrelili svetovnega pisatelja Jacinta Benaventeta, ki je dobil za svoje delo Nobelovo nagrado.

Rekorder Owens se posveti politiki, kakor je izjavil zastopnik časopisa pri prihodi z olimpijskih iger v Newyork. Pri sedanjih volitvah bo podprt republikanca Landona.

Republikanski ideolog Ortega y Gasset, katerega smatrajo poleg Unamuna za duhovnega očeta španske republike, je zaradi terorja pobegnil iz Madrida in dosegel snoti z ženo v Marseille. Pri begu so mu pomagali madridski študentje.

Edenovo zdravstveno stanje je po poročilu angleškega zunanjega ministarstva precej slabo.

Od 1.—13. septembra

LJUBLJANSKI VELESEJEM

50% popust na železnici, parobrodi, avionih.

Na odhodni železniški postaji kupite rumeno legitimacijo za Din 2—

Vsestranska razstava „ZA NAS LES“
Zivalski vrt. — Divjad v parku

VELIKA VRTNARSKA RAZSTAVA

Industrija, obrt, trgovina, Domače preproge. Pe-
rutnina, kunci, golobi. — Rive itd.

TEKMOVANJE HARMONIKARJEV 13. SEPTEMBRA

KRASNO ZABAŠIČE

Velikomestni variéteti popoldne in zvečer

Vabimo Vas

Strahovito divjanje požara v Notranjih goricah pri Ljubljani, kjer je požar poleg cerkve uničil 10 poslopij

Francoski list o življenju in vzgoji našega mladega kralja: Utelešenje moči in razvojnih sil mlade jugoslovanske države

Veliki francoski dnevnik »Jour« priobčuje na uvodnem mestu članek o Nj. Vel. kralju Petru II. Poleg članka je objavljena slika Nj. Vel. kralja na Bledu. Pisec pravi: V nedeljo, 6. septembra bo stolp kralj Peter II. v 14. leto svojega življenja in prestol iz otroških v deška leta. Njegov prestol, ki sta mu kraljev ded in oče vrnila sijaj, s katerim se je svetil v 14. stoljetju, prestol carja Dušana Silnega, najmočnejšega vladarja na Balkanu, postaja eden pomembnejši.

Pisec članka pravi dalje, da je Nj. Vel. kralj uteljenje moči in razvojnih sil mlade jugoslovanske države, nakar nadaljuje:

Krščen z vodo iz vseh velikih rek Jugoslavije, je kralj Peter II. pravo uteljenje vseh zdravij in prirodnih sil svoje države. Razvija se s hitrostjo in lepoto, prav tako, kakor se preraja njegova prestolnica, ki se dviga na izlivu Save v Donavo.

Z prav ponizno vdanostjo, ki odklanja glasne manifestacije, skrbí vsa Jugoslavija s kraljico Marijo in knezom namestnikom Pavlom za šolsko vzgojo mladega kralja, ki so srečni, da se v mlademu kralju kažejo vse najlepše vrline in lastnosti njegovega slavnega očeta.

Vzgojitelji, obdani od najnežnejše in najskrbnejše matere, ki si jo je mogoče misliti, ki je po tragičnem dogodku, ki je njo še hujše zadel, kakor samo državo, posvetili vse svoje kraljevske dolnosti kar moči vestno vzgoji svojih otrok, in pa zelo učeni in izobraženi knez namestnik, ki je po tragičnem dogodku izjavil, da odsej ne bo imel več zasebnega življenja, vsi skrbi za vzgojo in izobraževanje najmlajšega vladarja Evrope.

Kralj Aleksander je svojcas izrecno izjavil: Peter se bo šolal kakor drugi njegovi šolski vrstniki. Zanj ne bodo veljale nobene izjeme zato, ker je prestolonaslednik. Naj se od ostalih šolskih otrok v ničemer ne razlikuje.

Mladi kralj se uči po učnih načrtih, ki veljajo za jugoslovanske gimnazije. Pri tem pa je treba naglasiti, da obvlada kralj Peter II. že sedaj francosčino, angleščino, nemščino in ruščino. Vrh tega se uči tudi vseh tistih tvarin, ki jih bo moral znati čez pet let, ko po ustavi postane polnoleten.

Notranje Gorice v objemu plamenov

Ljubljana, 5. septembra.

V včerajšnjem sončnem popoldnem je vlažane iz Notranjih goric blizu Brezovice ob progri Ljubljana—Rakek nenadoma obiskala najhujša nesreča, kar jih more doleteti. Ob eni popoldne je planil skozi vas klic, da gori. Vse je pohitelo ven, z grozo so opazili, da je v likanski plamn že objemal kozolec in pod, ki je stal neposredno v bližini cerkve, ob zidu pokopališča. S senom napolnjeni kozolec je bil kakor goreča bakla. Neki vlažan se je povzpzel v zvonik cerkve in začel biti plat zvona. Drugi so hiteli obvezati sozedenje gasilcev in ljubljanske prostočolne gasilce.

Brez pomoči . . .

Prvi je ogenj zapazil Kušar Lojze, posestnikov sin, ki je tisti čas pravkar nakladal oves na voz. V trenutku, ko je bušniki ogenj iz poda tik ob pokopališču, ki je last posestnika Sojerja Jožeta, se je izza ognja pojaval neki star berič in začel ljudi klicati na pomoč. Prav iz tistega kota, od koder se je bil pojaval ta berič, so planili pod nebo prvi zublji, nekaj trenutkov za tem ogromni plameni. In nesrečno naključje je hotelo, da je z vso močjo vlekel močan jug, ki je razpihal goreče seno in slamo in kar goreče snopice nosil vsenaokoli. Goreča slama je padala in začigala. Vsa vas je bila nenadno, v hipo v taki nevarnosti, da so morali brez premišljavanja spravljati iz svojih hiš vse in zraven nositi vodo, da so polivali stene. Bliskovito se je ogenj širil od gorečega poda na levo k ostalim kozolcem, na desno k cerkvi in z vetrom od juga proti hribu, na katerem je posejana vasicna.

Domači gasilci so bili takoj na mestu, vendar so bili brez vsake moči proti ognju, ker imajo le ročno brizgalno. Ogenj pa se je širil naprej, z grozo so vaščani pričakovali, kdaj jim bo zagoračila vsa vas.

Zvonik gori

Ljubljanski prostočolni gasilci so z motorimi odhiteli v Notranje gorice. Ta čas pa je ogenj razsajal, goreli so že vsi trije vezani kozolci ob cerkvi in trije skednji. Na cerkvi se je vnel zvonik. Od vrha navzdol je gorenjak kakov svec. Zbegani vaščani so hiteli pospravljati iz cerkve vse vrednosti, nekateri so se pa splazili na streho in začeli gasiti zvonik. Skoraj bi prišlo do težke nesreče, ker se je nenadno utrgal z vrha zvonika železni križ. Ta čas pa so bili že na kraju požara ljubljanski gasilci, z njimi pa sosednji vranjegorci in Brezovčani s svojo motorko. Tem se je posrečilo, da so cerkev rešili. Ekspozit pisanatelj Jalen je med ognjem naglo odnesel iz cerkve kelih in monštranco, pri tem se mu je vnen rokav skuknja.

Od cerkve v mežnarijo

Istotčasno, ko je gorenjak zvonik, so plameni že skiali iz mežnarije in zraven nje stojecega skednja. Skoro nič se ni dalo rešiti. Ogenj je s tako silo divjal, da gasilci nikjer niso mogli osredotočiti svojega dela. Vodo so črpali iz potoka tili za vaso, vendar jih je oviral blato, ki je vhajalo v cevi in jih jih mašilo. Urni gasilci so od vseh strani drveli v vas. V kratkem času so bili na mestu s 13 motorkami in domačo ročno brizgalno. Bili so domačini, iz Vranjih goric, gasilci iz Vrhnik, Bevk, Drenovega gršca, Brezovice, Kozarij, Štepanje vasi pri Ljubljani, Preserja, Viča in Podsmreke. Motorkarji so ropotale, skoraj, da je dovaljal vaški potok premalo vode.

Na drugem koncu vasi

Ta čas je zagorel plamen prav na drugem koncu vasi. Veter je zanesel ogorce v hlev in skedenj posestnika Sojerja Lojzeta (vulg. Višerja). Domači so komaj utegnili reševati živino in pršiče, ostalo pa je vse zgorelo z enim vozom, sponem, slamo. Močno je ožgalo tudi pršiča. Gasilcem, ki so se nadčloveško trudili, da bi požar pogasili, ni preostalo drugačja, kakor da so omejili hite naomejvanje požara. Vsenapokoli so škropili hiše, da so jih očuvali pred ognjem. Ljulje so obličevali stene in stene in jih pokrivali z mokrimi cujanji. Hiša gostilničarja Mraka, ki je sosedna mežnariji, je bila prva v nevarnosti. Bližnja stena je že začela tleti, resili so jo urni gasilci.

Naslednji odstavek članka govori o mlademu kralju kot starešini jugoslovanskega sokolstva. Nato podarja člankar veliko ljubezen Nj. Vel. kralja do športa, zlasti do smučanja, tenisa, plavanja in veslanja. Odveč je tudi podariti, da je sin kraljevov tudi izvrsten jahač. Nato nadaljuje: Brezstevilne so anekdote, ki krožijo po državi in ki na ljubezni način prikazujejo ekstronost in dobrotno mladega jugoslovanskega vladarja. Zanimivo je, da je Nj. Vel. kralj Peter II. že pogosto presestil svoje vzgojitelje z globokoumnimi vprašanji.

Predavanja, pravi pisec dalje, trajajo štiri ure dnevno. Pouk se vrši v posebni učilnici v paviljonu v parku na Dedinju. Ure oddihu so posvečene igri s tovarši. Zvečer posluša vladar pogosto radio in prisustuje kino-predstavam na dvoru.

Po plemenit in pleteti polni želji kraljice Marije, stanuje kralj Peter II. na Dedinju v prostorih, iz katerih je preran izginil njegov oče. Tako naleti kralj na blagi in pri tem odločni in resni pogled svojega vzvišenega očeta. Popoldne so v kraljevi delovni sobi Lafontainove basni poleg del Dickensa in Stewensona na isti mizi, na kateri so se nekoc kopile listine ministrov in važne diplomatske poročila.

Pisec članka poroča nato o letošnjih počitnicah Nj. Vel. v Miliceru in opozarja v tej zvezni tudi na izreden vtip, ki ga je plavi Jadran napravil na angleškega kralja.

Na kraju piše člankar: Čeprav se zdaj najmlajši vladar Evrope uči in se skuša seznaniti z vsemi potrebnimi vprašanji in z vsem življenjem svojega naroda, paže sedaj razmišlja v svojih prostih urah, v pričakovanju o dnevu, ko bo prevezel osebno v svoje roke zaščito svojih državljanov, ki mu izkazujejo svojo globoko ljubezen.

Francija, ki je zvesta prijateljica kraljevine Jugoslavije in s katero jo družijo tolikšni skupni spomini, skupna trpljenja in tolikšna skupna slava, pošilja mlademu kralju Petru II. svoje najprisernješje želje. V njem vidi zbrane vse tiste plemenite vrline, ki po Labirinu znamenite kralje, njihov duh, srce, nastop in temperament.

Požrtvovalni gasilci

Neštivilno curkov vode, ki so jih metale na ogenj cevi motorik, ki je zaustavilo širjenje požara. Gorenčki skednji in kozolci ob cerkvih so se kmalu sesedli, plameni pa so sikali še dalje, gost dim se je valil in grmad sena in slame. Iz vseh bližnjih vasi so prihajali gledalci. Ob mraku so začeli prvi gasilci iz oddaljenejsih krajev zapuščati pogorišče. Popoldne je prišel na kraj požara tudi sreski načelnik dr. Maršič, ki je nato poveril skrb za red in varnost poveljniku ljubljanskih prostočolnih gasilcev g. Pristovšku. Pod njegovim vodstvom se je vse čas gasilo, vsepopsov se je uravnaval, da se je smotreno gasilo. Na večer je bila glavna nevarnost odstranjena, vendar se je še vedno valil gost dim iz kupov tlečega sena in pogorišča. Ker pa je vlekel še vedno močan jug, je g. Pristovšek odredil, da ostanejo na pogorišču še gasilci iz Ljubljane, Vrhnik, Drenovega gršca, Bevk, Vranjih goric in Brezovice poleg domačih vse dotlej, dokler ne bo vse pogašeno. Ljubljanski prostočolni gasilci so se vrnili še pozno v noč, prva skupina ob desetih, druga po drugi uri ponoči.

Ogromna škoda

Škoda, ki jo je ogenj povzročil, ni tako velikanska po svoji višini, kakor po tem, kako je prizadela pogorelec. Skupno škodo ceni na 800.000 dinarjev, vendar jedoslej še ne precenjenja. Veliko zlo pa leži v tem, da so bili vsi prizadeti zavarovani za prav malenkostne vso. Ljudje si niso mogli misliti, da bi jih mogla kdaj doleteti taka katastrofa, ko je vsa vas zdana v krito z opeko, večji del gospodarskih poslopij, v katerih je bilo shranjeno seno in slama ter ostali poljski pridelki, pa je bilo odminkenih iz neposredne bližine prebivališč. Kako bodo vso škodo popravili, ne vedo. Skupno je zgorelo 10 stavb in sicer trije vezani kozolci, 4 skednji, ena stanovanjska hiša, dva hleva in vrhni del zvonika. Najbolj je bil prizadet posestnik Joža Sojer, kateremu sta zgorela dva poda, dve šupi, matlinica in velike kolčine slame in sena, ki so bile shranjene v teh objektih. Zraven je stal zopet njegov pod in šupa, napolnjen s senom, nekoliko dalje zraven kozolca poln sena, ki ga je bilo vsega skupaj za kakih pet vagonov. Vse to je pogorelo do tal s tremi vloži v ciščilnikom za žito.

Nič manj škode ne trpi posestnik Sojer Alojzij, kateremu je pogorelo gospodarsko poslopje, dalje pod s šupo, hlev in vse seno ter slamo. K enku Martinu je pogorel pod s šupo, del gospodarskega poslopja s svinjakom in seveda seno. Cerkev v zvonik je poteklo poškodovan, da bo treba obnoviti in nanovo pozidati ves njegov gornji del. Skoro vsa je uničena mežnarija z bližu ležajočim šupom. Cerkev v zvoniku je pogorelo skoro vse pohištvo, zgorela je obleka, dalje en voz. Rešil je edino le nekaj cunj in svojo živino. Posestniku Kušarju Jakobu je ogenj uničil veli kvezan kozolce, nabasan s senom, dalje 6000 kg sena pod kozolcem, 2000 kg ovs in mnogo prosa. Zgorel je tudi kozolec s tremi štanti, ki je bil ves napolnjen z ovom.

Poleg teh, ki so najbolj oškodovani, pa so še tisti, katerim so se vnemala hiše, a so jih gasilci pravčasno rešili.

Vas ima tako značilno lego, da bi ne bilo nič čudnega, če bi se znašla v plamenih vsa vas. Veter je ogrožal vse v neposredni bližini in tudi bolj oddaljena poslopja. Gasilci iz vseh krajev, ki so prihajali na pomoč, so storili ogromno dela, največja pa je pač ta zasluga, da so očuvali vas pred popolnim uničenjem.

Požigalec 70 letni berač Jože Žabkar?

Komaj so se pokazali plameni, je bil prvi, ki je komeči neki starec, ki je začel begati okrog gorenčega kozolca. Ljudje so v tem starcu takoj spoznali berača, ki je predpoldne beračil po vasi. Kar sami so ga prijeli, čeprav ni bilo opaziti, da misli na nagel pobeg. Oorožniki iz Brezovice, ki so bili takoj na mestu, so moža začeli zasiševati, vendar uganek, kdo je požigalec, niso mogli razjasniti. Vse okoliščine merijo na berača, kajti plamen je udaril prav tam, kjer se je berač vlegel na seno, pod Sojerjevim kozolcem. Se preden je moglo vse

Stavka tekstilnega delavstva se zaostruje

Maribor, 4. septembra.

Industrijalci preklicujejo izjavo

Mariborski tekstilni industriji nam sporočajo, da je bila izjava, ki so jo podali dne 2. t. m. zastopniki delovjemalskih organizacij na skupnem razgovoru v mestni posvetovalnici podana na podlagi ter pod pogojem, da prične delavstvo dne 3. septembra v vseh mariborskih tekstilnih tovarnah zoper z rednim delom. To se žal ni zgodilo. Zato izjavljajo, da je omenjena izjava brezpredmetna. Obenem so podali novo izjavo, v kateri registrirajo potek dogodka pri pogajanjih, ugotavljajo, da so svoje strani odstranili vse ovire, ki bi mogle opravljati nadaljevanje strijaka ter zaradi tega odklanajo vsako odgovornost za posledice stavke. Kakor smo dozvali, so poslali danes mariborski tekstilni industriji v Belgrad posebno deputacijo, ki bo tam protestirala.

Medtem traja strijk delavstva v vsem obsegu dalje. Vse tovarne stope,

ogledal večino tovarn, katere imajo stavkujoči zasedene.

Vaš dopisnik je dobil vtip, da se je odločnost med delavstvom začela stopnjevati. Dočim še včeraj skoraj večina delavstva ni vedela, zakaj prav za prav strijaka, ter so si mnogi zeleni, da bi se delo čim prej zoper začelo, so bili danes čisto drugačne volje. Očividno so dobili

druge instrukcije

ki prihajajo v tovarno od stavkovnega vodstva potom telefona.

Tovarne se pogovarjajo med seboj skoraj dan in noč, prav tako teklo telefonski pogovor med vodstvom pokreta in tovarniški stavkovnimi odborji. Na ta način je delavstvo sprostovali obveščeno o vsaki važni stvari, poleg tega pa prihajajo v tovarne neprestano okrožnice in obvestila potom kurirjem. V mestu se nabirala akcija delavstva nadaljuje. Zanimivo pa je, da so se naenkrat

pojavili falsifikati

Nepoštenjaki skušajo izrabiti položaj, tu in tam se pojavljajo v mestu skupine ljudi, ki pobirajo za stavkujoče, izkazalo pa se je potem, da zbirajo prispevke le za sebe. Zaradi tega je vodstvo stavke izdalo naslednji razglas:

»Naznajnamo vsej javnosti, da ne izroča nobenih prispevkov za stavkujoče tekstilne delavce v Mariboru drugim, kakor onim, ki imajo opremljene biračne pole s štambijkami Splošne delavške strokovne zveze, Jugoslovanske zveze in Narodne strokovne zveze v Mariboru.«

Huda osveta ljubosumnega moža

Maribor, 4. septembra.

Ljubosumnost spada med tiste sorte bolezni, ki so skoraj neozdravljive. Ni ga zdroliva, ki bi po vsem izčrnil ljubosumnega človeka. V napadih pa se bolezni počenjajo ljudje čudne stvari, ki jih po iztegnjenju skoraj sami ne morejo verjeti. O takšni ljubosumni zadavi kroži te dni govorica po Mariboru. Odigravala se je v železničarskih krogih ter se je v resnici dogodila, magari zveni prav neverjetno.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, sobota, 5. septembra: Lovrenc.
Jutri, nedelja, 6. septembra: Rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II.

Po toči zvoniti — je prepozno... Za prijetno 6 dnevno potovanje po solnčni Dalmaciji z avtom in z ladjo, pa se še lahko odločite. — Pojasnila pošilja uprava »Po božjem svetu«, Ljubljana, Wolfova ulica 1-II.

Cenjene starše in bežigrajsko mladino vseh šol obveščamo, da prične s poukom soločetja in klavirja, event tudi drugih glasbenih predmetov dipl. učiteljice glasbe, ginn. učit. petja v p. Pri glase sprejema ves mesec, in sicer vsak dan od 10 do 11 dop. in od 4 do 6 pop. na Vodovodni cesti 53, Ljubljana VII.

Razstava cerkvenih paramentov v II. nadstropju škofijske palače. Razstavljeni so cerkveni paramenti, ki jih je bratovščina sv. Rešnjega Telesa naredila zaubožne cerkve ljubljanske škofije. Razstava je odprtta: V soboto, 5. sept., v nedeljo, 6. sept., v ponedeljek, 7. sept., v torek, 8. sept. (Marijin praznik), v sredo, 9. sept., vsakokrat od 8—12 in od 2—6.

Starše in gojence, ki so vpisani v šolo Glasbene Matice, opozarjam, da je danes razdelitev urnika. Učenci za klavir morajo biti v Hubadovi pevski dvorani ob 15, kjer izvedo svoj urnik, odnosno razdelitev k profesorju, učenci za violinico naj pridejo ob 16, učenci ostalih predmetov glasbene šole pa ob pol 17. Redni pouk začne v ponedeljek, dne 7. septembra. V interesu rednega začetka je, da se vsi gojenci oglašajo točno ob napovedanem času.

Konservatoriste in vse one, ki nameravajo v bodočem šol. letu obiskovati pouk na drž. konzervatoriju, opozarjam, da se vrši vpisovanje danes, v soboto in v ponedeljek. Od srede do sobote so sprejemni izpit. Razdelitev k posameznim učiteljem je v ponedeljek, dne 14. septembra, redni pouk pa v torek, dne 15. septembra. Vse podrobnosti glede vpisa in ostalega v veži zavoda.

Največ narodnih iger in občajev, pa tudi najbolj originalnih, imajo naši Belokranjci. Ob slavnostnih dneh plešejo Črnomelci svoje kolo, ravno tako pa tudi Metličani svoje. Eden je lepši od drugega. Poleg tega pa imajo Belokranjci še razne običaje, kakor Zelenega Jurija, Most, Rešetc, Robčici, Petelinji boj in Turn. Vse to boste imeli priliko videti v Ljubljani v nedeljo, dne 13. septembra ob 15 popoldne na letnem televodavcu Ljubljanskega Sokola. Nastopi 62 rojakov in rojakinj iz Bele Krajine. Predpredaja bo od srede dalje v knjigarni Glasbene Matice.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani

Opera.

Začetek ob 20. uri.
5. septembra, sobota: »Pod to goro zeleno...«
Premiera operete. Izven.
6. septembra, nedelja: »Seviljski brivec. Izven.
7. septembra, ponedeljek: Zaprt.
8. septembra, torek: »Pod to goro zeleno.« Opereta.
Izven.

Uprava Narodnega gledališča nudi z razpisom letosnega abonma izredne ugodnosti. Znala je obroke za abonma in dnevne cene. Za primer navajamo: obiskovalec, ki hodi redno v gledališče, bi plačal za vse predstave na sedežih od VII. do IX. vrste 868 Din, abonent pa v istem primeru samo 530 Din. Temu odgovarjajoče so vse ostale cene. P. n. občinstvo opozarjam, naj izkoristi te ugodnosti. Prijava za abonma se sprejemajo dnevno v veži dramskega gledališča od 10 do 12 in od 15 do 17. Starini abonentom so rezervirani lanskoletni sedeži do 9. t. m. kasneje bodo novim interensem na razpolago.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 5. septembra, Belgrad 1: 19.30 Belgrajski slovenski orkester in radijski orkester 21.30 Narodna glasba 22.00 Presio iz kavarne 23.00 Plesna plošča — Belgrad II: 20.00 Kralj Peter II. na Miloceru (Gavrilović) — Zagreb: 20.00 Violina 20.30 Vokalni koncert 22.15 Plesna glasba — Dunaj: 19.35 Spremovalna sporeda, obvestila 23.15 Druga za drugo se plošča vrstilo, z njih pa napovedi vseh 12.45 Poletni vremenski čas, vremenska napoved, obvestila 19.30 Nacionalna ura: Slike renesančnih mojstrov v Hvaru (Miha Miličič) 19.50 Xilofonska solistična točka (plošča) 20.10 O zunanjih politiki (g. dr. Alojzij Kuhar) 20.30 Cirkus od prednjih in zadnjih plati, kot ga Ljubljana še slišala ni... 22.00 Napoved časa, poročila, spored 22.20 Radijski jazz.

Drugi programi

SOBOTA, 5. septembra, Belgrad 1: 19.30 Belgrajski slovenski orkester in radijski orkester 21.30 Narodna glasba 22.00 Presio iz kavarne 23.00 Plesna plošča — Belgrad II: 20.00 Kralj Peter II. na Miloceru (Gavrilović) — Zagreb: 20.00 Violina 20.30 Vokalni koncert 22.15 Plesna glasba — Dunaj: 19.35 Spremovalna sporeda, obvestila 23.15 Druga za drugo se plošča vrstilo, z njih pa napovedi vseh 12.45 Poletni vremenski čas, vremenska napoved, obvestila 19.30 Nacionalna ura: Slike renesančnih mojstrov v Hvaru (Miha Miličič) 19.50 Xilofonska solistična točka (plošča) 20.10 O zunanjih politiki (g. dr. Alojzij Kuhar) 20.30 Cirkus od prednjih in zadnjih plati, kot ga Ljubljana še slišala ni... 22.00 Napoved časa, poročila, spored 22.20 Radijski jazz.

Plavalna tekma Graz : Ilirija

Wilfan izboljšal jugoslovanski rekord.

Včeraj se je zbral na kopališču Ilirije 400—500 gledalcev, da prisostvujejo lepi mednarodni plavalni tekmi. Ilirijanski plavci so že v mnogih prilikah pokazali, da zmore Ljubljana plavače, ki se v vsakem oziru merijo lahko ne samo s povprečnimi, ampak tudi boljšimi klubki drugih držav. To je zopet pokazala včerajšnja tekma. Wilfan nas skoraj pri vsaki tekmi iznenadi s kakšnim rekordom, kar dokazuje stalno napredovanje našega plavalnega prvaka. Pri 100 m hrbitno je plaval v času 1:11.2 in s tem izboljšal jugoslovanski rekord v tej disciplini.

Na programu so bile tudi izbirne tekme za nastop plavačev Ljubljane proti Zagrebu v Rogatci Slatini. Na koncu se je vršila waterpolo tekma med Grazom in Ilirijo. Kakor pri drugih točkah, tako so tudi v waterpolu Ljubljanci daleč nadirile Avstrije. Medtem ko so bili Ilirijani okretni in njihova igra zelo temperamentna, so se Gradčani borili precej neuspešno, kar bi se lahko pripisalo predvsem tehnični pomankljivosti njihovega moštva. Igra je potekala vseskozi mirno, gestje kakor domači so zaigrali simpatično in fair tekmo.

Predsezona v ljubljanski operi

Začetna predstava: Madame Butterfly

Po poletnem premoru je naše operno gledališče zopet odprlo svoja vrata in vprzorilo v sredo, dne 3. sept. t. I. »Madame Butterfly«, opero Jak. Puccinija. S tem je uprava narodnega gledališča začela predsezono, ki najda številnim obiskovalcem velesejmu priliko slišati tudi nekaj glasbenih prireditve boljše vrste.

Delo, ki mu je članstvo našega gledališča priznalo uspeh med narodnim poslušalstvom v Rogaški Slatini meseca avgusta, je bilo večinoma dobro podano. Prireditve je kazala resno stremljenje, ki je prišlo mestoma do popolnega izraza.

Kar nas je posebno zanimalo, je dvignjena ploskev, na kateri igrata operni orkester. To delo je izvršil med počitnicami banovinski inspektor inž. Černivec. Posledice tega dvignjenja so bile očitne. Orkester je presenetljivo pridobil na jakosti zvoka in tudi rezonanca je boljša, zlasti fortissimik so dobro zveneli. Vendar bo treba še precej izkušen, da bo do dobra ugotovljeno razmerje, ki vlada v novih akustičnih razmerah. Pred-

vsem so potrebeni primerne pažnje vokalni glasovi, ki so se na pripovednih mestih večkrat pogrenili v orkestralno plast, seveda se je to dogajalo večinoma pevcem manjših vlog, ki menda misijo, da si med seboj prepevajo in ne občinstvu. (O tem več drugiči!)

Opero je z doživljjanjem dirigiral N. Štrifel in skrbel za zmiseln kontakt med orkestrom in pevci. Kot solisti so nastopili: Zlato Gjungjenac, M. Kogejeva in J. Gostič, V. Janko ter J. Rus, A. Kociac, A. Petrovič, Z. Bekš, A. Sekula i. dr. Izmed vseh se je najbolj odlikovala Z. Gjungjenac kot Madame Butterfly, ki je v eni izmed svojih najboljših vlog zopet pokazala vse svoje vrline. Tudi večina ostalih ni hotela zaostajati za naslovjenko.

Tako nam daje ta vprzoritev upanje, da bo naša opera v novi sezoni stopila nekoliko višje in se bo izognila raznim neprimernim dogodki.

H. R.

Šolska mladina na velesejmu

Prav res je škoda, da jesenska velesejmska prireditve pada v dobo, ko na naših srednjih šolah še ni pouka. Ta se namreč začne še po 10. septembrnu. Edino osnovna šola je že pričela z rednimi poukoma. Zanj razstava kot poučni izlet tudi pride v poštev, a ne v toliki meri kot za gimnazije, učiteljišča, predvsem pa za meščanske in obrne šole. Zgodi se pa tudi tu in tam, da se vneti srednješoli zmenijo, naprosijo kakšnega svojega g. profesorja za spremstvo in si gredo ogledati velesejem. Tudi okoliške šole prihajajo po pes, z avtobusi ali z vlakom. Resnično se more ogledati letošnjih razstav smatrati kot lepa poučna ekskurzija. Treba pa je vsekakor izkušenega vodjo, nekakega polihistorja v malem, ki je obenem botanik, zoolog, kemik, inženir itd., da zna razstavo razložiti, opozoriti na posebnosti, najti pojedljivo razumljivo razlagi. Od takega ogleda bodo učenci vsekakor mnogo odnesli.

Dijklj gotovo največ slišijo letos o edinstveni državni razstavi »Na naš les!« Ko mladina vstopi, takoj pozabi, da je v živahnno-prometnem mestu, kajti v paviljonu zadehti po gozdni romantiki in svežem lesu. Skoraj prenatrpana se zdi človeku ta razstava, saj bi moral človek ure in ure gledati, če bi hotel videti vse podobnosti, saj bi človečki zgubili, pa še bi kaj spregledal. Človek strmi, kaj je vse okrog nas prav za prav iz lesa. Ni čuda, če na mladino tako vplivajo verzi iz »Prosljene gozdne«, ki so napisani v okroglem delu paviljona; haje jih vsi po vrsti prepisujejo. Ze slutijo tudi bližanje kakšne šolske naloge. Vsakdanji predmeti, ki pridejo z njimi v dotik: volna, papir, oprema, celo stroji — vse z lesa! Kar zdi se človeku, če opazuje, kako se pri nas mnogo gradi iz lesa, da se bližajo dobi stavb na koleh na Barju. Zanimanje vzbuja lesna keramika II. drž. deške meščanske šole, Ribnčanov s »sihi robovi« tudi ne manjka. Tam vidite planinsko koko, oglarsko kopo in črnega oglaria — mladina vidi vse življenje sredi Ljubljane. Treba le razlage in zopet razlage.

Visok obisk

Po žgočem soncu, ki se je letos prijazno nasmehljo ljubljanskemu velesejmu, hite otroci na

Vrtnarsko razstavo, kjer jih objame nad vse prijeten hlad, saj hladijo paviljon z ledom. Ob vhodu že se gnete mladina in si ogleduje podpis kraljice Marije v spominski knjigi. Gospod jim je radovljen na razpolago in jim počaže tudi podpis iz leta 1931 ter pojasnjuje, da je sedanj podpis zelo »energičen«. V paviljonu si otroci ogledajo poleg krasnih domačih tudi eveltice, ki jih poznajo le po slikah: orhideje, lotos i. dr. Človek le premisli, katero rastlino je lepše, ali vrino ali gorsko.

Mladina posebno rada gleda žive živali. Razstava »Živalec« privablja s kikerikanjem že od daleč. Res je videti tu našo slavno štajersko prutrinino, nadalje vse druge znane pasme, vrste golobov, tropskih ptic, ki z nemiru naravo kažejo južni temperament; tudi zajci vseh pasem so tu. Zanimivo je opazovati »vedenje« živali: tu ljubimkanje, tam drenjanje, zanimivo je vedeti, koliko zajev angora pasme je treba za 1 kg volne, ki stane okrog 700 Din, zanimivo je, da je kostni zdrob močno krmilno sredstvo za domače živali itd. Vse to pa vodja mladih izletnikov mora vedeti, če hoče vzbuditi zanimanje.

Razstava sadja, gojenje dreves, boj proti škodljivcem bo gotovo med mladimi gledalcem našla mnogo občudovalev. Sadje je pa tudi tako, da s prijetnim vonjem že od daleč vabi, s krasno barvo pa tako, da bi kar ugriznil, kot pravimo. Jagodam v jeseni se po časopisih čudimo, tu pravijo, da je to možno vedno.

Ribe bodo otroci našli v bazenu na prostem. Najbolj bi jih mikalo, da bi jih malo plašili ali krmili, a to je po napisu prepovedano. Naše gozdne živali pa bodo smeli krmitti. Tam ne bo gledanja v zabavi ne konca ne kraja.

Znajučena se bo tako mladina vračala z velesejma. Doma pa bo pripovedovanja, da bodo že ušesabole.

Se nekaj bi pripomnili: posebne razstave s posebno vstopnino bi pač mladini morale iti kar najbolj na roko, saj zanj bo ta največje koristi. Izletnikom naj bi bil dovoljen brezplačen vstop.

Železniško delavstvo gradbene stroke

merodajnih mestih v resoru prometnega ministrica reševati v korist našega progovnega delavstva in naših železnic.

Uspeh ni izostal in kaže, da se bo po tolikoletnem boju vendarle našel način in mogočnost, da to delavstvo ne bo praznavalo in ostalo brez zasluga in to posebno ne očigled stanja naših progt.

Pretekli teden je klub železničarjev JRZ po svojem delegatu v Belgradu ponovno nastopal za rešitev vseh teh vprašanj, poleg tega pa je bil izdelan obsežnejši elaborat o vseh perečih in nedoločljivih vprašanjih tako slovenskih železnic, kakor tudi železniškega osebja v območju ljubljanskega železniškega ravateljstva.

Klub železničarjev je dosedaj našel v stranki za svoje strokovne potrebe in stanovske težnje železničarjev polno razumevanje in zaslonbo in deluje v zavesti, da je na pravi poti za rešitev vprašanj, ki teže že leta in leta železničarski stan.

grajeni Jugoslaviji, povzdignimo glas za našega velikega narodnega voditelja dr. Korošca.

Spored svečanosti je naslednji:

1. Zgodaj zjutraj budnica in nato sprejemlje udeležencev, ki pridejo z vlaki in sicer ob 6.18 iz smeri Metlika-Crnomelj in ob 7.35 in 7.52 iz smeri Ljubljana-Višnja gora-Trebnje.

2. Od 8 do pol 9 zbiranje. Zbirališče je: levi breg Krke, pri Košaku, desni na Grmu od Klemenčiča navzgor.

Točno ob pol 9 krene z obih zbirališč spredov na glavnem trgu, kjer prične

4. Točno ob 9 zborovanje. Na zborovanju bodo govorili zastopniki ljudstva in ministri. Govori se bodo prenašali s posebnimi ojačevalci. Dosej je prijavljeni ministri: dr. Kulovec, dr. Krek, dr. Kožul in dr. Cvetkovič.

5. Zborovanje se konča okrog poldne, da bo vsakemu omogočen povratak s popoldanskim vlagom. Onim proti Ljubljani ob 12.37, udeležencem iz smeri proti Metliki pa ob 13.20. Vsak, ki nima uradniške legitimacije, naj si kupi povratno kartu in tako izrabi 50% popust.

Upamo, da bo tabor velika manifestacija načini in mogočen izraz zaupanja našemu voditelju. Možje in fantje, pokažite ta dan, kaj misli in čuti naša Dolenska, danes in vedno, zato ta dan v Novem mestu.

Naval na dvorazredno trg. šolo v Ljublj

Moderno suženjstvo mladine

Kitajsko zdravniško udruženje je izdalo pred kratkim strokovno poročilo o življenjskih in delovnih razmerah v kromskih obrtnih podjetjih v Sanghaju. To poročilo je bzbilo v mednarodnih kolonijah mesta Sanghaja veliko pozornost in zgrajanje, kajti odkrilo je svetu dejstvo, da

pod pretvezo „učne dobe“

v tem velemestu cvete pravo suženjstvo z mladimi obrtnimi učenci. Saj so delavci, o katerih poročilo govori, večjidel mladeniči od 12.-20. l., večje število izmed navedenih pa jih je dovršilo komaj 11 let. In cvet mladine mora v brezupno zanemarjenih razmerah v kromskih delavnicih delati po 11 ur na dan in ima samo po dva dneva v mesecu prostota.

Kakor vse druge manjše tvornice v Sanghaju, ki so nastale v zadnjih 8 letih, so tudi kromske delavnice hkrat stanovanjske hiše — to je navadne kitajske hiše ali trgovinice, ki imajo spodaj po eno večjo sobo in kuhinjo, zgoraj pa po dve sobi. Učenci, ki dolge delovne ure delajo med nezavarovanimi stroji, spe ponoči kar na zaprašenih tleh slabo zračenih delavnic. Nad trhlim stopniščem pa leže na nekakšni široki polici, ki ga po domače imenujejo »prvo nadstropje«, starejši delavci — po pol tucata ljudi na komaj šest čevljev široki deski. V primeru, da bi nastal v delavnici požar, bi se od tridesetih ljudi samo prav izredno srečni mogli oteći smrti.

V čistilnih delavnicah se vrta v neverjetno temen prostoru po šest na osem čistilnih koles. Starejši delavci svoje navadno pri kolesih bliže vrat, kjer je nekoliko več zraka in svetlobe, mlajše pa je v gostem prahu, ki ga povzroča struženje in čiščenje kovine, komaj opaziti. Prah se nikoli ne poleže, ker razne za leseni strop pritrjene priprave, neprestano nihajo in povzročajo valovanje zraka

Kitajski zakladi

Nankinska Čankajškova vlada je sklenila spomniti domovini izgubljene umetnostne spomine na slavno preteklost. Naročila je vsem poslanikom in ozemstvu zbrati točne podatke o kitajskih umetninah v zasebnih zbirkah. Poslaniki morajo stopiti v pogajanja in ponuditi kupnino onim lastnikom, ki so bili pošteni plačali svoje redkosti. Vlada je nakazala v ta namen več stotisoč dolarjev. A istočasno hoče tožiti vse one osebe, ki so si prilastile umetnine na drug način. Ta sklep se nača predvsem na zaklade iz cesarjev palač, ki je bila neusmiljeno opustena med boksersko vstavo leta 1900. v zvezi z zasedbo Pekinga po evropskih oddelkih. Nankinska okrožnica proglaša vse te predmete enostavno za ukradene. Ta sklep je zanimiv kot dokaz prebjujene kitajske samozvesti, a seveda bo naletela kitajska vlada v vlogi tožiteljice na velike težkoče.

Oče železniškega voznega listka

Angleškima zakoncem Edmondson se je leta 1792. rodil sin Tomaž. Že v otroških letih je razdeloval nenevadno bistrost in nadarjenost ter n. pr. iznašel, da je mogoče istočasno mesti maslo in zibeti zibelko. Ko je dorastel so ga dali v uk ne-

in prahu s katerim je le-ta nasičen. Ves dan vdi-havajo nesrečni delavci goste oblake prahu, ki jim otezko dihanje, prodira v kožno stanicijo in se v debeli plastih nabira na zunanjih površinah telesa. Ni čudno, da je zdravstveno stanje delavstva obupno. Skrbna zdravniška preiskava je dognala, da je

od 200 delavcev - 31 zdravih

Oči, ušesa, nos, grlo in koža, vse to je žritev nehitrih razmer, medtem ko je skoraj 40 odstotkov delavcev bolj ali manj poškodovanih od strojev, peska in kislina, ki rabijo pri čiščenju. Slaba razsvetljava in ostri prah povzročata očesno vnetje, a dim, ki se razvija od razgrrevanja raznih kislin, draži nosne sluznice in povzroča kravjenje in kraste. Preiskava je odkrila, da nobena delavnica nima na razpolago zdravnikov ali sredstev za prvo pomoč. Prav tako nezadostno je poskrbljeno za umivanje in kopanje delavcev.

Kakor je preiskava dognala, predajajo brezvestni podjetniki dečke, ki jih z raznim obeti odvajajo njihovim staršem na deželi, z roke v roko, tako da pogosto niti njihovega imena ne poznajo. Kadar se tant deloma izči in bi moral dobivati plačo, ga podjetnih enostavno izroči dalje, sam pa si vzame brezplačnega novega učenca. Kvečemu mu da kako majhno odpravnino, v znesku do pet dolarjev.

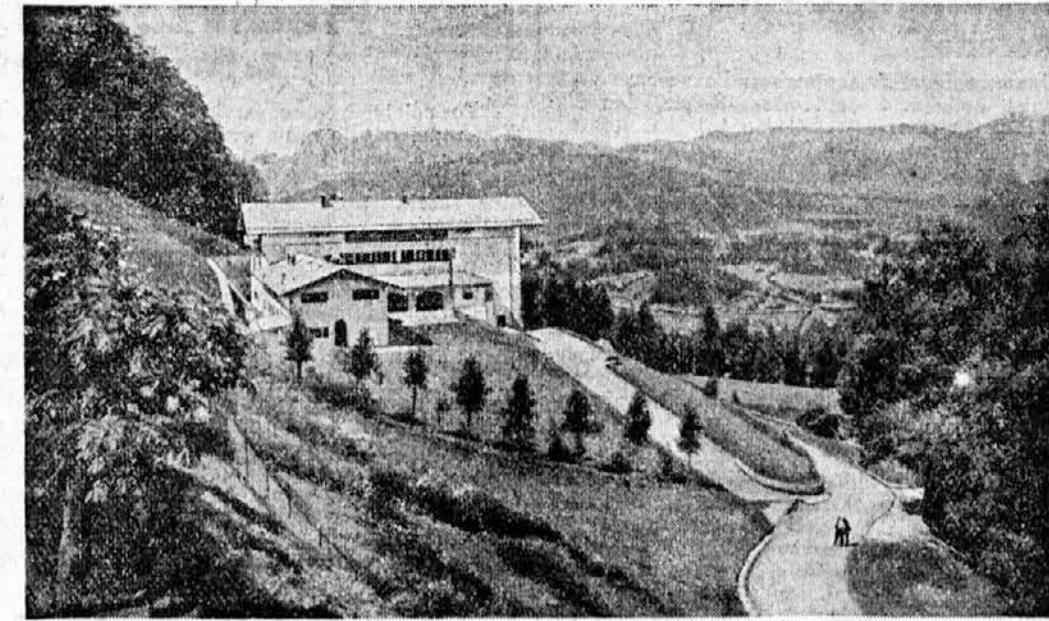
Ko je poročilo objavil vodilni angleški list v Sanghaju »North China Daily News«, pripominja, da se v Sanghaju pojavila strahotna slika nekdanje viktorianske Anglije in da bi pisatelj in bivši voditelj krščanskega socializma, Charles Kingsley, v suženjskih razmerah sanghajske mladine dobil bolj hvaležno polje za svoje romanje, kakor ga je zajemal iz sramotnih razmer svoje dobe.

kemu slovečemu mizarju, pri katerem je z več iznajdbami pripomogel tvrdki do ogromnega uspeha. Pozneje je sam vstopil kot družabnik, radi kritičnih časov pa je podjetje propadlo. To je bilo ravno pred 100 leti in vstopil je v železniško službo, ki je bila seveda v prvih početkih. Kmalu je postal načelnik neke postaje. Tu je razmišljal, kako bi poenostavil izdajanje vozovnic. V les je vzel imena postaj, katere je največ rabil. Narezal si je lepenke ter nanjo z batom udarjal postajna imena, tekoče številke pa napisal ročno. Nato je lepenko razrezal na male dele. Tako so nastali prvi železniški vojni listki.

To mu pa še ni zadostovalo. Napravil si je omare, v katero je naložil listke ter z nekaterimi utiči tako uredil, da je listke lahko spodaj jemal iz omare, skoraj nekako tako, kot to vidimo danes po železniških postajah. Manjkal je samo še, kako bi na labek način in hitro opremil listke z datumom. Tudi to je imel kmalu in ko je bil cel aparat gotov, je povabil železniškega ravnatelja. Ravnatelj Laws je prišel, videl in na prvi pogost pospomnil pomembnost izuma, Edmondsonu podoval pliča ter ga premestil v Manchester. Edmondsonov sistem je bil sprejet in se je sijajno obnesel. Pozneje je izstopil iz železniške službe ter s svojim bratom ustanovil podjetje za izdelavo takšnih aparatorov, katere je prodajal raznimi železniškim družbam po svetu, ki so se prav tiste čase povsod ustanavljale. Umrl je leta 1851., baš ko je njegov sistem dosegel vseprav sodobnega uspeha.

V Bonzendorfu pri Berlinu so priredili svojevrstna tekmovanja o sposobnosti psov za policijsko službo. Slika kaže takega psa v boju z zločincem, ki je napadel stražnika

Hitlerjev dvorec pri Obersalzbergu na Zgornjem Bavarskem, ki je bil pred kratkim dograjen

Zanimiv družinski prepis

Neki delavec v Kownu, po imenu Schmelau-kus, se je skregal s svojo ženo. Ta prepis je vplival nanj tako, da je ženi zagrozil, da se bo utopil v Memelu in je zbežal iz hiše. Prepela žena je pohitela za svojim možem in je našla na bregu Memela samo obleko njenega živiljenja naveličanega soprog. Tako je alarmiral policijo, toda po dolgem ribarjanju in iskanju so moralni prenehati, ker je nastal mrak in se ni več videlo. V tem se je vrnila domov, tudi zaskrbljena in obupana žena z moževim oblekom. Ob polnoči pa je nekaj potrkalo na vrata. Zunaj je stal, ves tresič se od mraza njen mož, ki ga je smatral že za mrtvega, v Adamovi obleki. Ves čas je nameč prečepel tam, kjer ga niso prav nič iskali, v obrežem grmičevju.

Svojevrstna oporoka

Samo še dva meseca manjka do onega termina, katerega je v svoji oporoki določil V. Millar v Torontu. Pred desetimi leti je namreč omenjeni čudak zapustil 100.000 funtov Sterlingov, to je nekako štiri v dvajset milijonov dinarjev za ono

mater iz mesta Toronto, ki bo v desetih letih, t. j. do konca oktobra 1936 dala svetu največ otrok. Silno visoka vsota je seveda zelo mikavna in nastalo je v omenjenem mestu pravcati tekmovanje za doseglo lepega premoženja. Vendar pa jih je sedaj samo še šest, ki bi prihajale v poštev za dedičino. Gospa Timbeck je od oktobra 1926 rodila deset otrok, Mrs. Bagnato 9, Mrs. Kenny tudi 9, ki pa pričakuje pred koncem oktobra še enega in se že sedaj bori za to, da bi si milijone delila s prvo omenjeno tekmovalko. Potem so še Nagle, Graziano in Harison, zadnji dve sta imeli le po osem otrok, v avgustu, oziroma oktobru pa pričakujeta še enega in gotovo si nobena mati bolj ne želi dvojčkov, kot tisti dve. Timbeckova, ki je dala živiljenje že šestnajstim otrokom, je pa pričakana, da mora zapuščina pripadati samo nji. Zato vse napeto pričakuje zadnjega oktobra in vsa Anglija in Amerika se bosta razpisali, katera mati bo deležna lepih 24 milijončkov.

Brezposlni inteligent: »Ali se me še kaj spominjate, gospod, bančni ravnatelj, svoj čas sva sedela v eni klopi in ste prepisovali latinske naloge od mene?«

Bančni ravnatelj: »Povejte mi najprej, kaj želite, potem bova nemara prišla tudi na to.«

MILIJONSKI DOBITEK

je zadeba pri glavni kolekturi drž. razredne loterije

Bančna poslovalnica BEZJAK

Maribor, Gospodska ulica št. 25

kupljena srečka št. 59971 dne 31. VIII. 1936

Nove srečke dospele
oskrbite si jih čimprej.

Cela srečka Din 200—, polovica Din 100—,
četrtna Din 50—

Brez srečke ni dobitka!

Vsi si želimo konca nepovoljnega stanja na denarnem trgu in iz tega izvirajoče gospodarske krize! Priznanje, ki ga po celi državi uživa slovensko denarništvo, temelji zlasti na vzorni urejenosti naših hranilnic, na gospodarnosti in vztrajnosti slovenskih hranilcev, ki so svoje denarne zavode dvignili do takega ugleda in pripomogli domovini do blagostanja!

Pomagajmo si sami!

Vlagajte svoje prihranke, vir blagostanja, v domači največji denarni zavod, to je

Mestna hranilnica Ljubljanska v Ljubljani

»Tamle je bilo,« je dejal. Tigrovec se je takoj pripravil na strel. Z nadvse napeto pozornostjo je poživžgal psom. Premikal se je takoj neslišno, kakor zver, kateri je stregel po živiljenju. Stopil je v goščavo ter se nahalno splazil med debli, samo zdaj pazdaj je nahalno zabrendal. Z desno roko je kazal proti sredi goščave, kakor lovec, ki ščuva psa na sled ranjenega jerebice. Psi so svoj posel razumeli. Naglo so prodirali skozi grmovje ter izginili našim pogledom. Sedli smo na podrt deblo, da bi čakali, kaj bo prineslo iskanje.

Zeleni pekel se je tukaj kazal v vsej svoji krasoti. Orjaške zelene stene so bile posute s krvavo-rdečimi orhidejami, ki so iztezale svoje zajedalske glave iz gnijajočih rogovi. V vitkih girlandah so visele z drevja ovijalke, pritlikavo lesovje je v pohotnem obilju pokrivalo tla.

V vsakem kotu gostega gozda so prezale skrivenosti in mrakotnost, vladalo je razpoloženje, da je človek vsak hip pričakoval, da bo zagledal, kako se plazijo iz grmov kače. Nad vsem tem pa je ležalo težko napeto molčanje, ki je vzbujalo strah tisočkrat bolj, kakor pa molk tigra, ki je pripravljen na skok.

Nenadno je z desne iz velike daljave zardonel jezno razburjeno bevskevanje.

Se preden smo se zavedli, kaj ta glas pomeni, je tigrovec skočil pokoncu in že je bil 10 metrov daleč. Hitel je kakor jelen. Iz njegovega grla so prihajali vzpotrebujajoči klici. Gozd se je namah prestrasil, odmev njegovih klicev je grmeli med drevjem.

Jaz sem zdaj tudi vstal in brez posebnega napora hitel nekaj korakov za obema vodnikoma. Urije pa je v svojih težkih jahalnih škorjih sledil zadnji.

Teči skozi gosto džunglo ni tako preprosta naloga. Kmalu mi je bilo jasno, da moramo napeti vso svojo moč, če hočemo pse obvarovati, da jih ranjeni tiger ne razmesari.

Iz nizkega lesovja so gledale odolmljene veje, ovijalke so se pletle okrog naših tel. Trnje se nam je zadiralo v srajce, da smo bili zmeraj v nevarnosti, da izgubimo zvezzo drug z drugim. Potili smo se, kakor pri dirki, tako, da se mi je komaj se posrečilo, da sem obdržal tigrovčeve rjavje srajce pred očmi. Urije pa, katerega so ovirali njegovi težki škornji, se je mogel ravnat po šumu.

Cez kratki čas je bevskevanje nehalo in tigrovec se je ustavil. Njegov obraz je izražal skrb, zakaj njegov ponos je bil, da ni nikdar izgubil nobenega psa. Spet se je razodelo njegovo nenevadno razumevanje za živali.

»Kadar lovim, zmeraj na glas vprijem,« je dejal. »Ti mali dečki dobijo iz tega pogum in vedo, da jih človek ni pozabil. Ta trenutek pa je čisto blizu zadonel razjarjeno lajanje, ki je na kratko odrezalo vse nadaljnje besede. Z dolgimi koraki smo planili naprej in dosegli pozorišče, katero nam je oznanjalo novo bevskevanje, ki je presunjalo vse živce. Lajež je prihajal iz gostega grmovja, njegov divji skok nas je vse grabil za srce. Od vseh strani je donelo zamolko jezno renčanje.

Zeleni pekel

»Saj nima nobenega smisla več,« je dejal tigrovec skoraj jokaje od jeze. »Sled je šel po vodi. Takoj moramo oditi peš, ali pa sploh pustiti misel, da bi iskali tigra.«

Urije je vrgel puško na ramo.

»Dobro, konji vendar lahko pridejo za nami.«

Poklicali smo Indijanca, prišel je ves žarec z žalostnimi ostanki svojih ščenec. To je bila bela psica, ki so jo mučile bolhe in dva rjavca, ki sta bevskala od radosti nad našimi puškami ter skakala po prahu. Indijanec je otvoril spred v prožni gabi v tempu 9 kilometrov na uro. Njegove gole noge niso na gorski stezi vzbujale nobenega šuma. Tigrovec se je s puško na ramu in mahajoč z rokami držal kakih 5 korakov za njim. Njemu je sledil Urije, jaz pa sem tvoril zadnjo stražo.

Enkrat se je tigrovec povrnil k nam.

»Prosim, držite razdaljo,« je dejal. »Če tiger napade, mora človek imeti dovolj prostora, da lahko premika puško.«

Tako smo izvedeli, zakaj Indijanci korakajo zmeraj v vrsti drug za drugim.

Naš vodnik nam je povedal, da leži tisto pozorišče slabo uro daleč. Toda znova smo lahko ugotovili, kako očarljivo skromni so Bolivijsanci v presojanju razdalj. Pretekla je uro, pa smo še zmeraj vsi znojni korakali